

NÁVOD K ANOTACI ŽÁKOVSKÉHO KORPUSU

Barbora Štindlová
Alexandr Rosen

ŽÁKOVSKÝ KORPUS

- kontrastivní analýza mezijazyka
(contrastive interlanguage analysis)
- počítačem podporovaná chybová analýza
(computer aided error analysis)
  - značkování chyb

KROKY CHYBOVÉ ANALÝZY

- (1) sběr dat
- **(2) identifikace chyb**
- **(3) popis chyb**
- **(4) explanace chyb (???)**
- (5) evaluace chyb

CO JE CHYBA? (identifikace)

- *V pátek nemůžu přijít.*
- *V drogerii kupuju mýdlo.*
- *A tam bysme hráli fotbal.*
- *Přišla do klubu s kamarádkama.*
- *V Praze studuju Čechy.*
- *Večer jedeme do divadla.*
- *Kavárna je na obchodním domě.*
- *Máš hezký klobouk.*
- *Já osobně souhlasím s tím.*
- *Češi si opatrně schovají svou tradici.*

Kritérium:

gramatičnosti

přijatelnosti

„divnosti“

POPIŠTE (A VYSVĚTLETE) CHYBU

1) *Já spám dlouho.*

- přílišná generalizace - *spát* jako *dělat*; vývojová chyba (intralingvální)

2) *... se svou rodinou a svými dětaty.*

- chyba v přiřazení k rodu (*dítě* jako *kuře*); vývojová chyba (intralingvální)

3) *Líbím se moc Pražský hrad.*

- vazebnost; interferenční chyba
Nom(hrad)+líbí se+Dat(mi) : Nom(I)+like+accus(castle)

4) *Tokio můj velmi oblíbený hrad.*

- 1. vynechání elementu - sponové sloveso; 2. lexikální interference

5) *S kamarádami rád hodím v hori.*

- přílišná generalizace - vývojová chyba (intralingvální); ortografická chyba; interferenční chyba ve valenci

6) *Zeptal se jih na cestu.*

- spellingová chyba

6) *Ja ne pracuju protože nový v česke.*

- globální chyba, brání porozumění

7) *Mám rád na skvělé hráju na kitáru.*

- globální chyba; brání porozumění (opravíme části *rád skvěle hraju na kytaru???*, ale stejně nerozumíme)

{ Museli jsme si najít nový byt. A to byl problém... }

Protože necheme panelaku
protože nechceme panelák.

ale jsme si hledali na internetu
Ale našli jsme na internetu,

že všichni realitní kanceláři mají jenom panelaku které jsou 3+1.
že všechny realitní kanceláře mají jenom paneláky, které jsou 3+1.

Cena stojí asi 30.000 za měsíc a ne mají terasu
Cena je asi 30.000 za měsíc a nemají terasu.

SEZNAM IKON

pamatujte si, vysvětlení, výklad

ne, nepatří sem, nedělejte

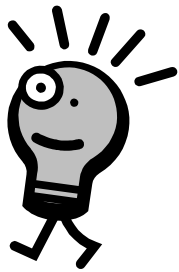

příklad, ukázka

pozor, výjimka, prostudujte si

1.1 EMENDACE A ANOTACE

emendace, tj. samotná oprava textu

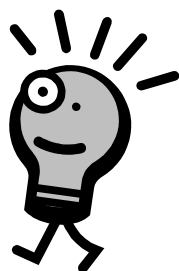
➤ viz i rektifikace, hypotéza

anotace, tj. popis a klasifikace chyb v textu

➤ viz značkování

- Instrukce jsou společné (a propojené) pro emendaci i anotaci.

1.2 MANUÁLNÍ A AUTOMATICKÁ ANOTACE

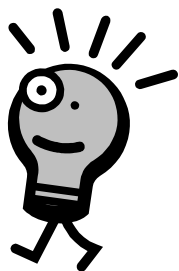

manuální anotace, tj. ruční značkování textu, které provádí anotátor

automatická anotace, tj. využití programových nástrojů k automatickému značkování textu

- Výsledky manuální emendace a anotace využívá automatická procedura. Ta určuje typy chyb, které lze odvodit na základě porovnání původních a opravených forem, nebo zpřesňuje již určené typy chyb.

2.1 ROVINY ANOTACE

rovina 0 (R0)

zkonvertovaný text přepisu originálního textu

rovina 1 (R1)

posloupnost správných tvarů existujících českých slov

rovina 2 (R2)

gramaticky správný text (věta)

- Anotátor pracuje se stejným textem v několika podobách, které jsou v anotačním programu přístupné současně.

originál

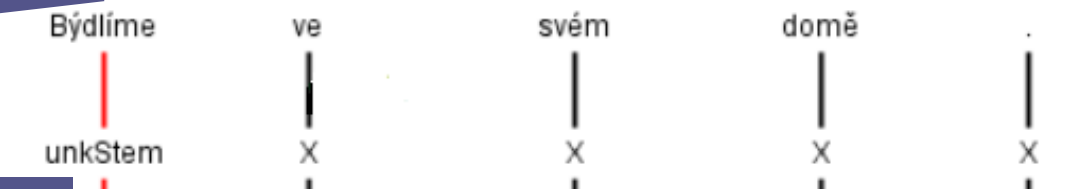
Dopis kamarádě
Ahoj Pavle! Píšu ~~tebe~~^{ti} z Prahy. Mně se líbí bydlet v Praze. Bydlím na koleji v Praze 6. Mám dvou sousedy. Můj pokoj není velký. Každý den jedu do školy. Musím jet autobusem a metrem. Studuji od poledne, třikrát v týdnu. Mám devět hodin češtiny. Také studuji na FHS v pátek, mám ekonomiku a psychologii. V UniPrepu studuje asi 130 studentů.
~~Mnoho~~^{Hodně} se procházím v Praze. Praha je velmi krásné město. V Praze je mnoho památek. Miluji Karlův ~~most~~^{most}, byl jsem tam tři krát. Stejně tak ~~to~~ je pěkné místo na Pražském hradě, je socha sv. Víta. Po škole ~~se~~^{rad} ~~mu~~^{se} procházím na Staroměstské náměstí, a dívám se na Staroměstskou rodnici. Někdy jsem z kamarádami milujem bruslit. Miluji Prahu, je to velmi krásné město. Jak ~~to~~^{ti} ~~jde~~^{je} ~~tvoje~~^{tvá} učení na univerzitě?
Na schůzku Pavle!

KRIS_AO_003

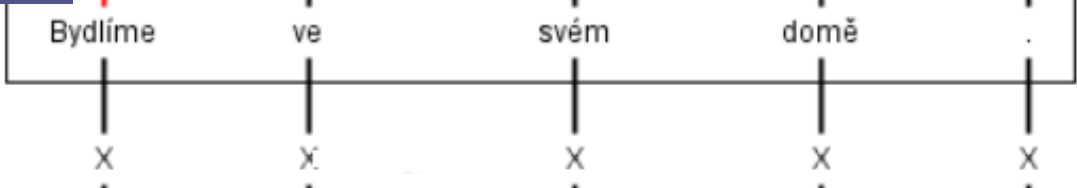
přepis

Ahoj Pavle! Píšu tebě ti z Prahy. Mně se líbí bydlet v Praze. Bydlím na koleji v Praze 6. Mám dvou sousedy. Můj pokoj není velký. Každý den jedu do školy. Musím jet autobusem a metrem. Studuji od poledne, tři krát v týdnu. Mám devět hodin češtiny. Také studuji na FHS v pátek, mám ekonomiku a psychologii. V UniPrepu studuje asi 130 studentů. ~~Mnoho~~ Hodně se procházím v Praze. Praha je velmi krásné město. V Praze je mnoho památek. Miluji Karlův Most | most, byl jsem tam tři krát. Stejně tak ~~to~~ je pěkné místo vna Pražském hradě, je sobor <ni> sv. Víta. Po škole se <in> mu liji {rad} <in> se procházím na Staroměstské náměstí. a dívám se na sStaroměstskou rodnici. Někdy jsem z s kamarádami milujem bruslit. Miluji Prahu, je to velmi krásné město. Jak ~~to~~ je {ti} jde ~~tvoje~~ <in> učení na univerzitě? Na schůzku Pavle! <img=pes>

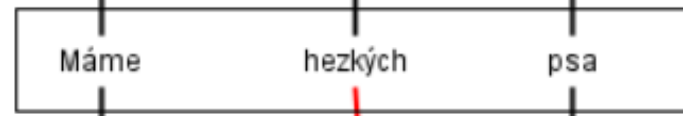
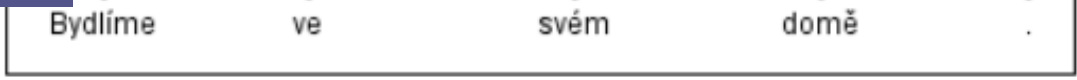
R0:;

R1:

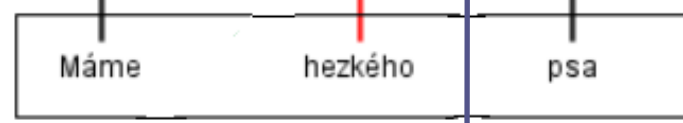

R2:

CHYBOVÝ KÓD (shoda)

agr

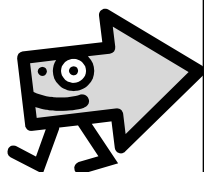
ODKAZ

ROVINA 0 (R0)

- obsahuje text z přepisu, zkonvertovaný do formátu vhodného pro anotaci
- obsahuje výslednou podobu textu, tj. na této rovině nejsou zachyceny autorské rektifikace, škrty apod.

ROVINA 1 (R1)

- výsledkem opravy na R1 je posloupnost správných tvarů existujících českých slov, s výjimkou slov, která nelze emendovat
- zde se provádějí opravy týkající se jednotlivých slov a slovních tvarů

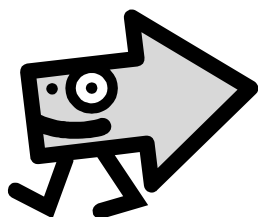
R0 – R1:

*kostích – kostech, chlapca – chlapce,
dědečka – dědečka, kadeřníčka – kadeřnice,
napisovat – napsat, dobrej – dobrý, mam – mám*

ROVINA 1 (R1)

- navíc je třeba opravit všechny tvary, které sice formálně za české považovat lze, ale intence pisatele byla zřetelně jiná

R0 – R1:

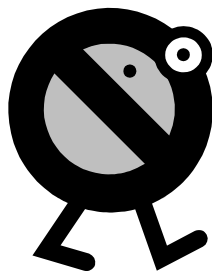
on mi ho dál – dal

jeli jsme na jich – jih

ted' mužů říct – můžu

ROVINA 1 (R1)

- neopravují se tvary, které nejsou chybné samy o sobě, ale ve vztahu k jinému slovu (tj. chyby ve shodě, valenci aj.)

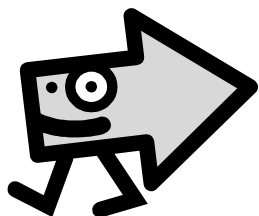
včera pršeli

máme hezkých psa

Iva hezká

ROVINA 2 (R2)

- výsledkem anotace na R2 je gramaticky správný text / správná věta
- opravy týkající se více slov, anotují se chyby plynoucí ze vztahů mezi (izolovaně) správnými tvary na R1

R1 -- R2:

pro maminka -- pro maminku

včera pršeli -- včera pršelo

až mi to dal -- až mi to dá

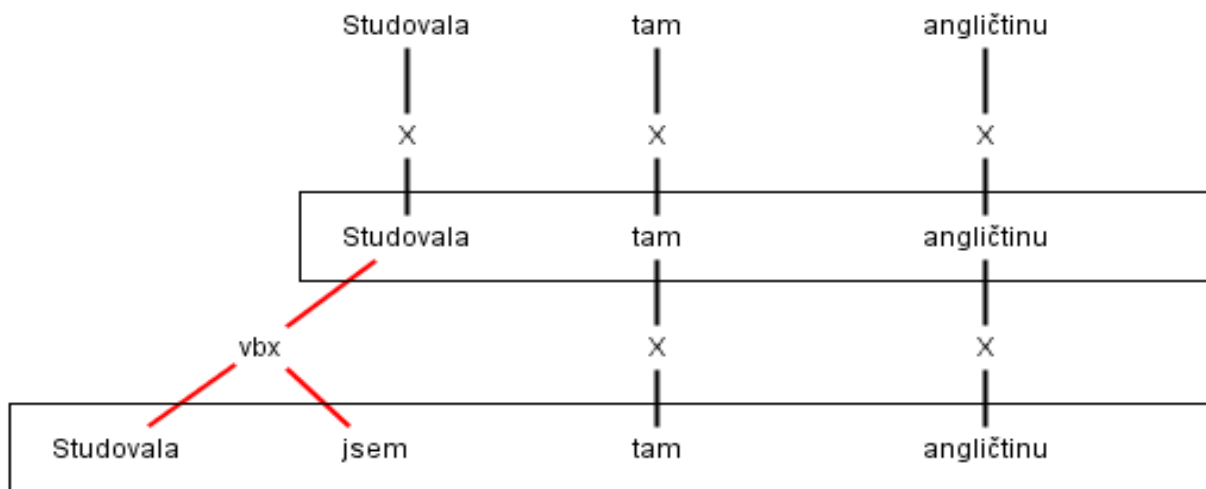
my by jsme rádi -- my bychom rádi

Petr bude dělá -- Petr bude dělat atp.

2.2 VZTAHY MEZI SOUSEDNÍMI ROVINAMI

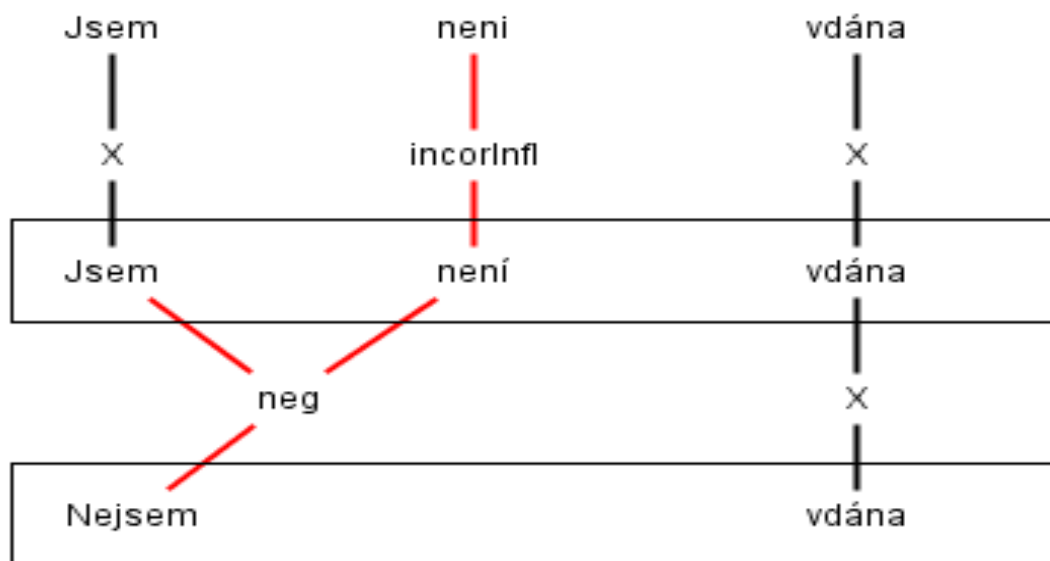
- obvykle 1:1
- složitější vztah, tzv. **pavouk**
  - rozdělování a spojování slov, opravy více slov najednou

Tzv. PAVOUK

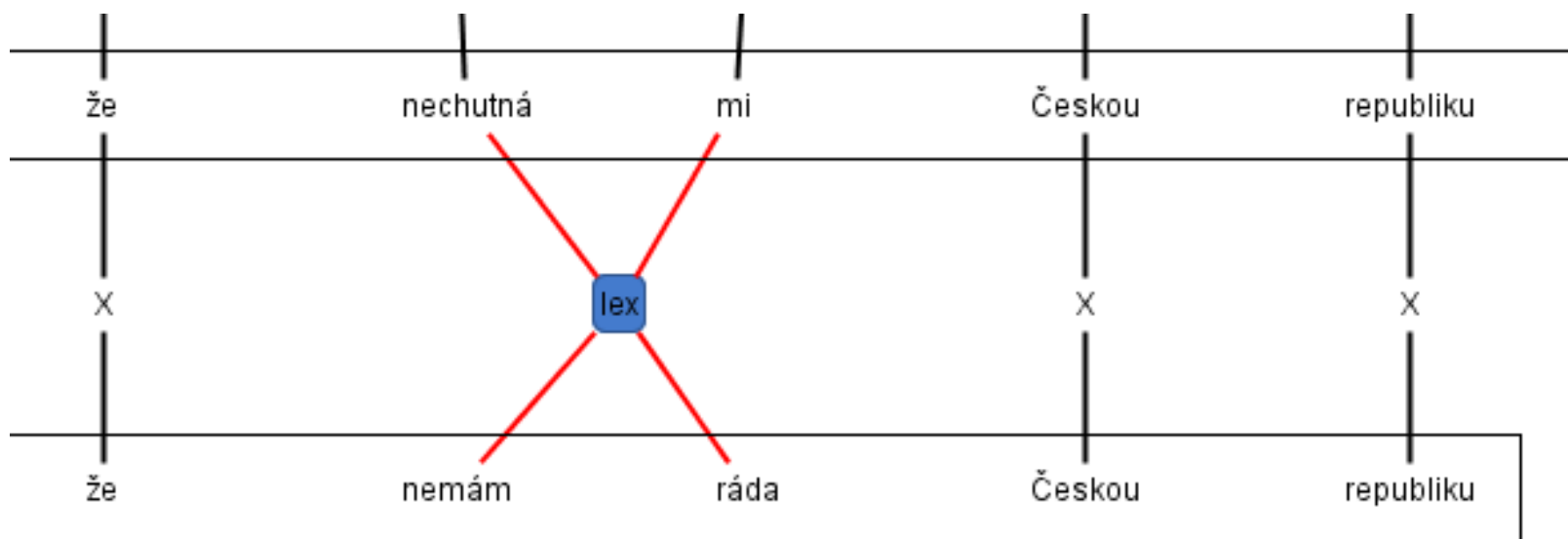
- jednomu slovu z jedné roviny může odpovídat více slov z roviny sousední

Tzv. PAVOUK

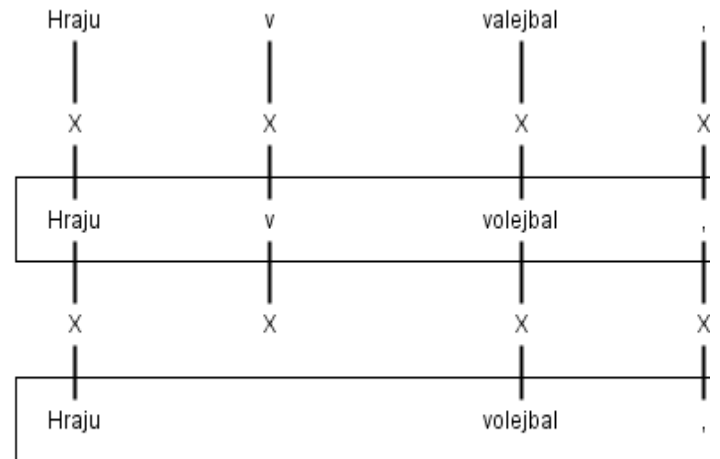
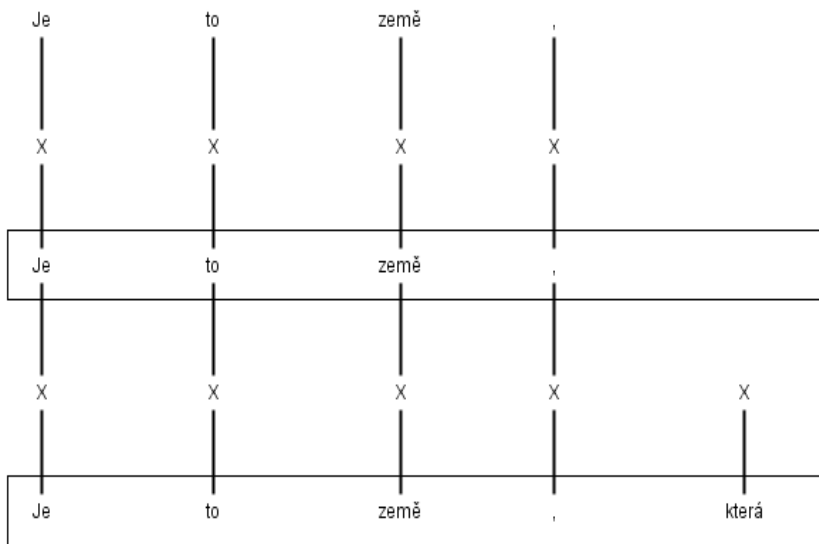
- více slovům na jedné rovině může odpovídat jedno slovo na rovině sousední

Tzv. PAVOUK

- více slovům na jedné rovině může odpovídat více slov na rovině sousední

Tzv. PAHÝL

- žádný ekvivalent, tj. neúplná hrana

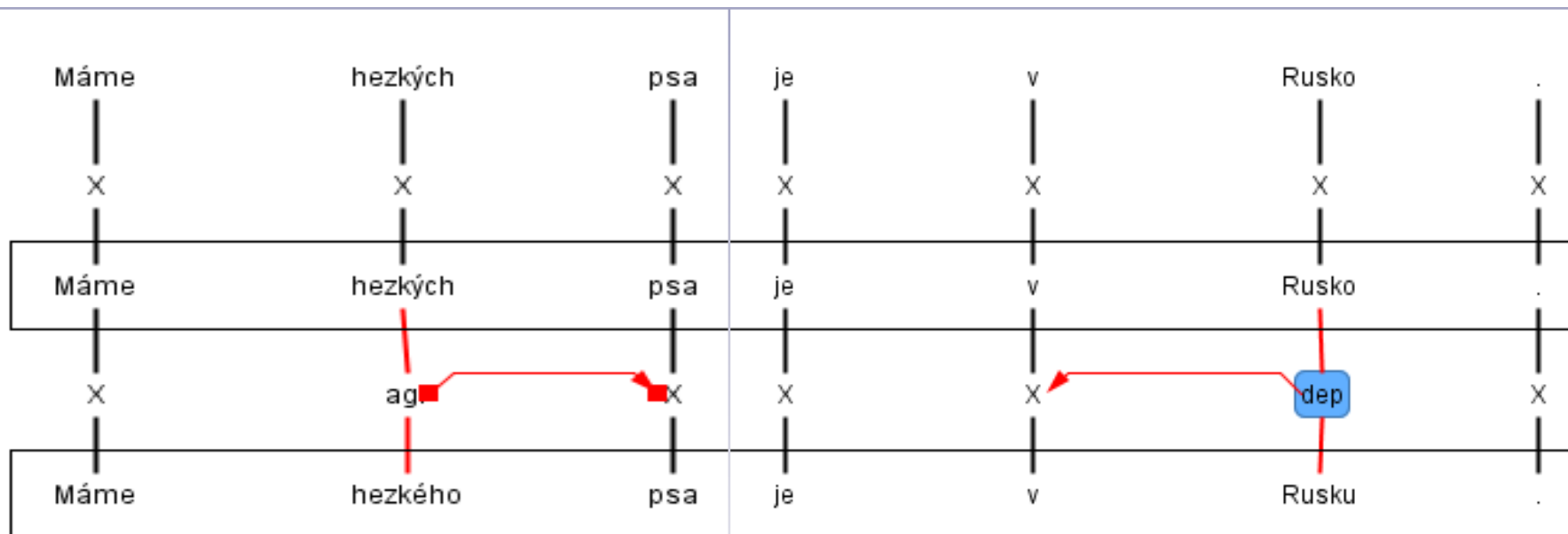

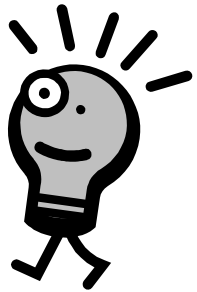
2.3 ODKAZOVÁNÍ

- objasnění důvodu opravy, je-li jím vztah mezi chybným slovem a jiným slovem, kterým je správný tvar určen
- vždy ve směru od opravovaného tvaru
  - i v případech:
*jen jedna **holky** zůstala doma*
tj. narušení shody s odkazy od **holky** k jedna a zůstala
- lze pouze v případě, je-li určen typ chyby

2.3 ODKAZOVÁNÍ

hrana, tj. spojnice mezi formami/výrazy na jednotlivých rovinách

uzel, tj. bod na hraně mezi rovinami, na kterém se vyznačuje kód chyby a ze kterého je veden odkaz

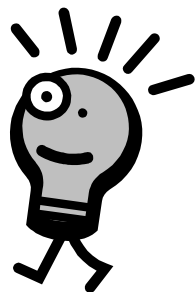
odkaz, tj. objasnění důvodu opravy

pavouk, tj. kombinované spojování/rozpojování hran se společným centrem v uzlu

pahýl, tj. hrana ukončená v uzlu (v případě odebrání či přidání výrazu)

2.5 AUTOMATICKÁ ANOTACE

- po ukončení manuální anotace

Automaticky se určuje:

lemma, slovní druh a morfologické kategorie tvarů

- na R1 (mohou být víceznačné)
- na R2 (jednoznačné)

typ chyby nebo zpřesnění typu chyby na R1

- porovnáním chybného a opraveného řetězce

2.5 AUTOMATICKÁ ANOTACE

- automatická klasifikace / specifikace chyb
  - na obou rovinách
    - formální popis chyby,
tj. výraz chybí/přebývá/je chybný/chybný slovosled
  - na rovině 1
    - chyby v diakritice, flektivních afixech, grafémice, palatalizaci, znělosti, metatezích apod.
  - na rovině 2
    - podrobnější určení typu morfosyntaktické chyby
    - podrobnější určení typu chyby $v\text{lx}$

3 ZÁKLADNÍ PRINCIPY EMENDACE

- ohled na kontext a pravděpodobnou intenci autora
- oprava co nejlíže originálu
  - **minimální intervence**
    - tj. co nejméně měnit tvar slova, slovosled, počet slov ve větě, slovník ap.
  - **gramatická korektnost**
    - konečným výsledkem opravy (tj. R2) je gramaticky správná, nikoli stylisticky vybroušená věta.

R0: *Libili mi se lidi v Mnichove, jsou moc mérný a má radi dobrý opočinek.*

R1: *Líbili mi se lidi v Mnichově, jsou moc mírný a má rádi dobrý odpočinek.*

R2: *Líbili se mi lidi v Mnichově, jsou moc mírní a mají rádi dobrý odpočinek.*

- minimální zásah do tvaru slova
  - je-li více možností emendace jednoho tvaru volíme formu, která je nejbližší jeho původní podobě

R0: *vidím úřednícy*

-- R1: *vidím úředníci* (nikoli *úředníky*)

- postupná emendace

- někdy vhodná oprava ve dvou fázích

- R1: oprava co možná nejbliže původním chybným tvarům

- R2: tvar správný i z hlediska kontextu

R0: ***dvá** další musea*

R1: ***dva** další musea*

R2: ***dvě** další musea*

R0: ***nekde** jsem nosil džíny*

R1: ***někde** jsem nosil džíny*

R2: ***někdy** jsem nosil džíny*

- nejkratší trasa opravy

- je-li více možností, jak na R1 dospět k existujícímu tvaru, zvolíme tu, která se více blíží správné formě

R0: *to je **skvělě** nápad*

R1: *to je **skvělé** nápad*

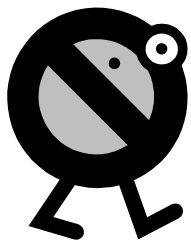
- opravou na „*to je **skvěle** nápad*“ bychom se vzdalovali od konečného znění

R2: *to je **skvělý**_{agr→nápad} nápad*

R0: *to jsou **me** rodiče*

R1: ***mé** rodiče*

R2: ***mí** rodiče*

NEOPRAVUJEME

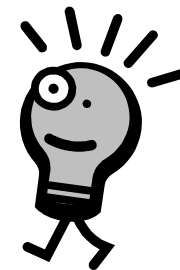
- *bydlíme ve **svém** domě*
  - neopravujeme na: ve vlastním domě apod.
- *celé léto jsem **odpočívala** s babičkou na chatě*
  - neopravujeme na:
celé léto jsem trávila /se rekreovala s babičkou na chatě apod.
- ***používám češtinu** v restauraci*
  - neopravujeme na: v restauraci mluvím česky
- *Na skříni je váza. Rádio je taky na skříni.*
- *Česká republika je krásné místo ... Také v Čechách máte hezkou přírodu.*
- *Líbí se mi moc Pražský hrad.*
  - neopravujeme slovosled

- pokud nelze rozhodnout podle kontextu ani podle zásady minimálního zásahu, platí pravidlo zachovat podobu řídicího slova.

*má **hezkou** tužky -- má **hezké** tužky*

Pro emendaci / anotaci na rovině 1 i 2 platí

- zásada gramatické korektnosti
- zásada minimální intervence
  - tj. princip minimálního zásahu do tvaru slova
- zásada respektování kontextu
- zásada zachování podoby řídicího slova
  - platí pouze v případech, kdy nelze uplatnit výše uvedené principy

Rovina 1

- princip nejkratší smysluplné trasy
- princip postupné opravy forem

Rovina 2

- pravidlo postupného odkazování
  - u předložkových vazeb
- principy opravy slovosledu
  - co nejméně zasahovat do původního slovosledu
  - co nejméně měnit počet slov ve větě
  - provedeme takový přesun, který je nejméně pracný (nejefektivnější)

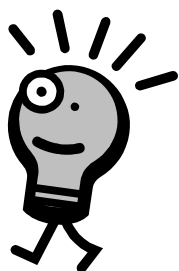
Ahoj Pavle! Píšu ~~tebě~~ ti z Prahy. Mně se líbí bydlet v Praze. Bydlím na kolej v Praze 6. Mám dvou sousedy. Můj pokoj není velký. Každý den jedu do školy. Musím jet autobusem a metrem. Studuji od poledne, tři krát v ~~týdnu~~. Mám devět hodin češtiny. Take studuji na FHS v pátek, mám ekonomiku a psychologii. V UniPrepu ~~studuje~~ asi 130 ~~studentovu~~. ~~Mnoho~~ Hodně se procházím v Praze. Praha je velmi ~~kraznýé~~ město. V praze je mnoho památek. Miluji Karlův ~~Most~~ | most, byl jsem tam tři krát. Stejně tak ~~te~~ je pekně místo vna Pražském hradě, je {sobor}<ni> sv. Vít. Po školy {se}<in> ~~miluji~~ {rad}<in> se procházím na Staroměstě náměstí. a dívám se na ~~s~~Staroměstskou rodnici. Někdy jsem ~~z~~ s kamaradamy milujem bruslit. Miluji Prahu, je to velmi krásné město. Jak ~~tvoje~~ {ti jde tvoje}<in> učení na univerzitě? Na schedanou ~~Pavele!~~
<img=pes>

4.1 Jak naložit s kódy v přepisu

- vsuvky, přesuny, rozdělení, škrty
  - na R0 je uvedena už správná/přesunutá/opravená varianta
- varianty a autorské varianty (v přepisu kód <st>)
  - zůstávají na R0 viditelné pro anotátora, např. {Č/č}esko
  - emendují se na R1, tj. zvolí se správná varianta: Česko
- nečitelné řetězce bez hypotézy (v přepisu značka **XXX**)
  - značka XXX se chápe jako jeden celek, který se užívá pro písmeno, skupinu písmen i pro slovo
  - značka XXX zůstává na všech rovinách bez emendace, bez hypotézy, bez kódu chyby

- nečitelné řetězce s hypotézou (v přepisu kód **<ni>**)
  - jde o nečitelné řetězce, kdy je ale přepisovač schopen na základě kontextu nebo jiných skutečností interpretovat nějakou možnost *Nemůžu přijít, mám málo {času}<ni>*
  - s hypotézou se pracuje stejně jako s běžným výrazem; údaj o tom, že jde o hypotézu, se projeví na všech rovinách automaticky.
- předepsané, tj. neautorské části textu (v přepisu kód **<dt>**)
  - zůstávají zachovány a jsou viditelné na R0
{Na obrázku je hezký pokoj.}<dt>
  - neemendují se, na R1 i R2 zůstávají ve stejné podobě

4.2 OBECNÉ ZÁSADY EMENDACE / ANOTACE NA R1

- výsledkem opravy je posloupnost správných tvarů existujících českých slov
- **opravujeme**
  - nesprávně utvořené a zapsané slovní tvary a formy slov
  - slova, které lze formálně za česká považovat, ale intence pisatele byla jiná
- **neopravujeme**
  - správně utvořená slova, resp. slovní tvary
  - interpunkci

- Odlišujeme **morfologii** a **morfosyntax**. Morfosyntax se řeší na rovině 2 spolu s chybami ve shodě a valenci.
- Chyby ve **složených tvarech slovesných** se týkají více slov a řeší se na rovině 2 (*budu napsat*).
- **Správná česká slova**, která však nevyhovují kvůli významu, stylu nebo užití, se opravují na rovině 2.
- **Interpunkce** se opravuje na rovině 2.

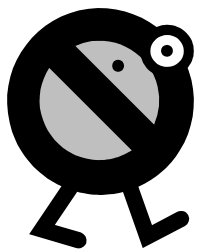

- *mam hlad*
  - *moje kamarádky přišli pozdě*
  - *šla jsem do museah*
  - *vidím páni*
  - *posílám srdeční pozdrav z dovolené*
  - *Radka míhá kávu*
  - *tahle země má mály co nabídnout*
  - *to je praha*
  - *David je byl ve škole*
- R1
- R2 (agr, dep, lex)
- The diagram shows two rectangular boxes on the right side of the slide. The top box is labeled 'R1' and the bottom box is labeled 'R2 (agr, dep, lex)'. Arrows point from R1 to the first three list items, and from R2 to the remaining seven list items.

TYPY CHYB, KTERÉ OPRAVUJEME NA R1

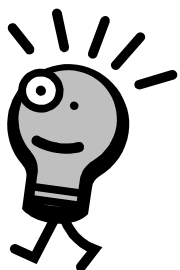
- pravopis
  - velká/malá písmena, y/i, ú/ů ap.
  - *analizovat, odpovídají, viprat, ůžech, d'elá, ňic, lef, jich, jih, otpočívám, besplatně, besplatnie, bezplatnye, czeský, tscheský*
- inverze/metateze hlásek
  - *věští/větší, cerel/celer*
- chyby v diakritice
  - *chybějící (ceska), nadbytečná (manžéla)*
- chybná (neprovedená) palatalizace
  - *ledničke, článčech*
- pohyblivé -e-
  - *domečku, Havela*

- chyba ve flexi, tj. použití nekompatibilního afixu
  - chybná existující koncovka, resp. jiné deklinační či konjugační paradigma téhož slovního druhu (*čaju*, *spám*)
  - chybné použití zcela nekompatibilní koncovky (*rád pivuju*)
  - chybná neexistující koncovka (*zlatymi rybami*)
  - obecněčeská koncovka (*dobrej*)
  - chybná tvarotvorná předpona (*půjedu*)
- chyba ve slovotvorném základu (ve kmeni)
  - nekorektní forma lexému
např. *s mátkou*, *jmemuje*, *mluvim česka*, *libit*
- chyby v hranicích slov
  - rozdělené slovo (přebývající mezera) (*jsem*)
  - spojené slovo (chybějící mezera) (*byses*)

Pravopisné chyby NEZNAČKUJEME MANUÁLNĚ!

- Nepřiřazujeme jim chybový kód `incor` (budou se značkovat automaticky)
- Pravopisné chyby (pro potřeby této anotace):
  - chyby v použití velkých/malých písmen (*praha*)
  - použití *i/y* v kořenných morfémech domácích slov, výjimečně i v příponě (*mamynka, obivatel*)
  - záměna *ú/ů* (*dúm*)
  - asimilace a neutralizace znělosti (*lef, odpověď, spívat, chutši*)
  - záměna *jeXě* (pjet); *něXě* (*soukromně*); *d'e/ňe/te X dě/tě/ně* (*d'edeček*)
  - chyby v použití předpon *s-/z-* (*sjišťovat, sničit, ztýskat*)
  - chyby v použití zdvojených hlásek
-n/nn- (*kamený, pana, denník*), *-c/cc-* (*lecos*), *-č/čč-* (*babičín*)

- Všechny ostatní chyby opravované na R1 z důvodu nesprávně utvořeného a zapsaného slovního tvaru **ZNAČKUJEME MANUÁLNĚ jako incor.**
  - interferenční chyby (*czeský, tscheský, rólik, ko*)
  - zjednodušování souhláskových skupin (*cera, kerý, řebík, děcký*)
  - chyby v palatalizaci (*v ledničce, na soche*)
  - metatezi hlásek (*kraští cesta*)

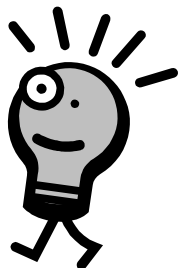

CHYBY V POUŽITÍ VELKÝCH PÍSMEN

- Na R1 opravujeme pouze chybné použití velkých / malých písmen u vlastních jmen, příp. vyjádření zvláštního vztahu k osobě nebo věci
  - *praha – Praha*
  - *v celené ulici – v Celetné ulici*
- Chyby v neužití velkého písmena na začátku větného celku opravujeme až na R2 spolu s interpunkcí
  - *šel ven. ona zůstala doma -- Šel ven. Ona zůstala doma.*

4.2.5 OPRAVY TYPU *DAL - DÁL*

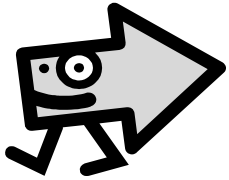
Tento typ chyby hodnotíme jako „překlep/přepis“ a opravujeme jej už na R1. Tuto chybu **MANUÁLNĚ NEZNAČKUJEME!**

Pravidla pro tento typ opravy

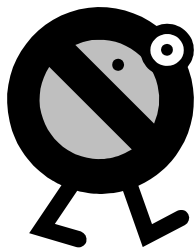
- mezi původním a opraveným tvarem není slovotvorný vztah (*dal - dál, mužů - můžu*)
- primárně jen záměna jedné hlásky nebo dvojhlásky (tedy včetně záměn *ou – u, ou – o, ch – h*)
- také záměna *i/y* v kořenných morfémech domácích slov, výjimečně i v příponě (*slepýš*)

PŘÍKLADY

- R0: *on mi to **dál*** -- R1: *on mi to **dal***
- R0: *jeli jsme na **jich*** -- R1: *jeli jsme na **jih***
- R0: *ted' **mužů** říct* -- R1: *ted' **můžu** říct*
- R0: ***cedí** na židli* -- R1: ***sedí** na židli*
- R0: *bydlel jsem tam **lok*** -- R1: *bydlel jsem tam **rok***
- R0: *viděla jsem velký **hlad*** -- R1: *viděla jsem velký **hrad***
- R0: ***puk** je na podzim krásný* -- R1: ***buk** je na podzim krásný*
- R0: *to je **muka*** -- R1: *to je **mouka***
- R0: *Radka **míhá** kávu* -- R1: *Radka **míchá** kávu*
- R0: *Petr **plašší** holuby.* -- R1: *Petr **plaší** holuby.*
- R0: *chce **bít** profesorem* -- R1: *chce **být** profesorem*

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ

- R0: ženy **přišli** – R1: *přišli*, R2: *přišly*
- R0: vidím **páni** – R1: *páni*, R2: *pány*
- R0: posílám **srdeční** pozdrav – R1: *srdeční*, R2: *srdečný*
- R0: tahle země má **malý** co nabídnout - R1: *malý*, R2: *málo*
- R0: nelíbily se mi **německy** kluby – R1: *německy*, R2: *německé*
- R0: jede **rychlý** - R1: *rychlý*, R2: *rychle*
- R0: dodržují **jejích** tradici – R1: *jejích* – R2: *jejich*

jestliže je mezi výrazy **slovotvorný vztah**, chybu klasifikujeme jako agr / dep / lex a opravujeme ji až na R2

4.2.6 TZV. AUTORSKÁ UNIVERBIZACE

- opravujeme na R1 pomocí pavouka a tuto chybu **MANUÁLNĚ NEZNAČKUJEME.**

R0: *kluk drzoval* -- R1: *kluk byl drzý*

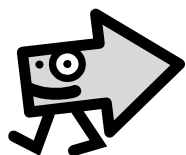
R0: *rád pivuju* -- R1: *rád piju pivo*

4.3 NESPRÁVNÝ TVAR *incor*

- tj. nesprávně utvořený výraz, který lze opravit

4.3.1 NESPRÁVNÝ KMEN *incorBase*

- chyba ve slovotvorné struktuře a/nebo v derivační morfologii, tj. v kořeni a slovotvorných afixech (nekorektní forma lexému)

R0: *bydlím s mátkou* -- R1: *bydlím s matkou*

R0: *lidé jsou moc mérný* -- R1: *lidé jsou moc mírný*

R0: *kočka se jmemuje* -- R1: *kočka se jmenuje*

R0: *musíš to posvětlit* -- R1: *musíš to vysvětlit*

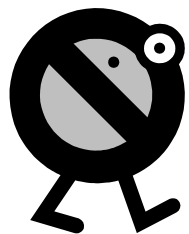
R0: *libili se mi* -- R1: *líbili se mi*

R0: *mluvím česka* -- R1: *mluvím česky*

R0: *přišel brze* -- R1: *přišel brzo*

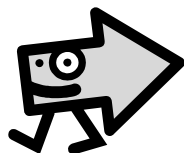
- K `incorBase` patří také chyby v
  - postfixech *kdokol -- kdokoli*
  - infixech *malelinký -- malilinký*
  - příp. interfíxech *českyněmecký -- českoněmecký*

- Pod tento typ chyby **NEPATŘÍ**:
  - *bojal se -- bál se*
  - *rád psu -- rád píšu*
  - *neje -- není*
- příklady považujeme za chybu flexe (existují kořenné morfémy *boj-*, *ps-*, *atd.*)

4.3.2 NESPRÁVNÁ FLEXE *incorInfl*

- chyba v tvarotvorných afixech, a to včetně chyb v kmenotvorné příponě (chyba ve flexému)
- řadíme sem i chyby způsobené nehodným použitím existujícího alomorfu daného lemmatu

R0: *byla jsem v museah* -- R1: *byla jsem v museích*

R0: *v šestě třídě* -- R1: *v šesté třídě*

R0: *nosit sukné* -- R1: *nosit sukně*

R0: *už to stači* -- R1: *už to stačí*

R0: *dlouho jsem nepsála* -- R1: *dlouho jsem nepsala*

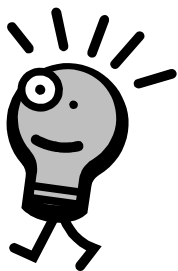
R0: *to jsou drahý prsteni* -- R1: *to jsou drahý prsteny*

R0: *byli to hochi* -- R1: *byli to hoši*

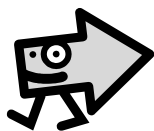
R0: *se svou rodinou a svými dětaty* -- R1: *se svou rodinou a svými dětmi*

R0: *jetu na kole* -- R1: *jedu na kole*

4.3.3 AUTO: OSTATNÍ NESPRÁVNÉ TVARY *incorOther*

- jeden tvar může být chybný slovotvorně i tvarotvorně, tzn. mohou mu být přiřazeny oba chybové kódy

R0: *tři měseci*

– R1: *tři měsíce*_{incorStem+incorInfl}

R0: *sestra nemá manželu*

-- R1: *sestra nemá manžela*_{incorStem+incorInfl}

R0: *nebu nosit to triko*

-- R1: *nebudu*_{incorStem+incorInfl} *nosit to triko*

4.4 NOVĚ UTVOŘENÉ / CIZÍ / NEIDENTIFIKOVATELNÉ SLOVO *fw*

- značkování reflektující slovotvorné strategie, resp. práci se slovotvorným subsystémem jazyka
  - vytváření / proměny / obměny kmene, resp. kořenného morfému

hodně jinaků, všechno je chlebasa
jím rád eggs, byla v hangu

- nově utvořený výraz lze obvykle jen obtížně emendovat, příp. jej opravit nelze

4.4.1 NOVĚ UTVOŘENÉ („ČESKÉ“) SLOVO *fwFab*

- „autorský neologismus“
- obsahuje českou slovotvornou strukturu
- student se pokusil vytvořit nové slovo/kmen/kořen ...

slyšet smášky

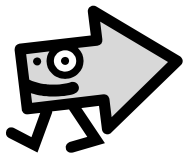
4.4.2 CIZÍ / NEIDENTIFIKOVATELNÉ SLOVO *fwNc*

- student použil cizí/neznámý slovo/kmen/kořen, příp. použitý výraz nelze nijak identifikovat.

já gymato, musím to paintovat

4.4.2 PŘÍTOMNOST FLEXE *flex*

- pouze jako doplňková klasifikace pro *fwFab* a *fwNc*
- informace, zda je v nově utvořeném tvaru přítomná tvarotvorná struktura

jím rad **eggs** fwNc

jím rad **eggy** fwNc+FLEX

jím rad **eggové** fwNc+FLEX

jdu do **shopu** fwNc+FLEX

jdu do **shopa** fwNc+FLEX

musím to **dopaintovat** fwNc+Flex

váza je na **Tischi** fwNc+FLEX

váza je na **Tische** fwNc+FLEX

byla v **hangu** fwNc+FLEX

byla v **hang** fwNc+FLEX

jsem v **truonge** fwNc+FLEX

ja **gymato** fwNc

je tam hodně **jinaků** fwFab+FLEX

je tam hodně **jinakové** fwFab+FLEX

anglicky jídlo je strašny všekno je **chlebasa**
fwFab

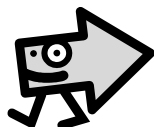
pokud nechces slyšet **smášky** fwFab+Flex

4.5 CHYBNÁ HRANICE SLOV *wbd*

- případy chybně odděleného prefixu, chybně rozděleného kompozita, příp. chyby v neoddělení předložky

4.5.1 PREFIX ODDĚLENÝ MEZEROU A PŘEDLOŽKA BEZ MEZERY *wbdPre*

- prefix a slovo stojí bezprostředně vedle sebe (prefix před nebo za slovem) + řídké případy jiné
- vzájemně se oddělí automaticky podle počtu hran

R0: *při pravit* -- R1: *připravit*

R0: *ne dělá* -- R1: *nedělá*

R0: *Petr při jde* -- R1: *Petr přijde*

R0: *já jsem to roz rychle vázal* -- R1: *já jsem to rychle rozvázal*

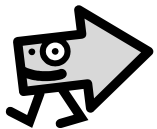
R0: *Petr už jel od* -- R1: *Petr už odjel*

R0: *dolesa* -- R1: *do lesa*

R0: *veškole* -- R1: *ve škole*

4.5.2 NEOPRÁVNĚNĚ ROZDĚLENÁ / CHYBNĚ SPOJENÁ KOMPOZITA *wbdComp*

- takto označujeme chybně oddělené, chybně spojené lexikální morfémy

R0: *sádro karton* -- R1: *sádrokarton*

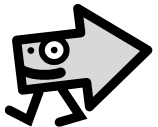
R0: *šesti násobný* -- R1: *šestinásobný*

R0: *anglo-americká literatura* -- R1: *angloamerická literatura*

R0: *českoanglický slovník* -- R1: *česko-anglický slovník*

4.5.3 OSTATNÍ CHYBNĚ ROZDĚLENÁ NEBO SPOJENÁ SLOVA *wbdOther*

- ostatní chyby v hranicích slov se budou určovat jako *wbdOther*

R0: *socialis mus* -- R1: *socialismus*

R0: *mochezky* -- R1: *moc hezky*

R0: *atak* -- R1: *a tak*

R0: *kdy koli* -- R1: *kdykoli*

5 CHYBY OPRAVOVANÉ NA ROVINĚ 2

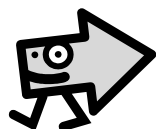
5.1 *NARUŠENÍ SHODY* agr

- takto označujeme
  - chyby ve tvaru shodného přívlastku
  - chyby v rodě a čísle u finitního slovesného tvaru
  - chyby v rodě a čísle u jmenné části verbonominálního přísudku
  - chyby ve jmenných kategoriích u doplňku

Odkazování u agr

- obvykle se odkazuje k podmětu
  - od chybného tvaru predikátu (slovesa)
Lucka byl ve škole.
  - od chybného tvaru jmenné části přísudku
Lucka je hezký.
- nebo k řídicímu podstatnému jménu
  - od chybného shodného přívlastku
Máme hezkých psa
  - od chybného doplňku
Petra jsem nikdy neviděl opilý.

Několikanásobný subjekt

R1: *Petr, Martin a Eva přišel.*

-- R2: *Petr, Martin a Eva přišli.*

R1: *Otec a matka a děti šla do kina.*

-- R2: *Otec a matka a děti šli do kina.*

R1: *Petr, Martin, Eva přišel.*

-- R2: *Petr, Martin, Eva přišli.*

R1: *Adam s Evou přišly.*

-- R2: *Adam s Evou přišli.*

- odkaz

- na první spojku zleva
- není-li v koordinační vazbě žádná spojka, odkazujeme na první čárku
- v případech typu *otec s matkou* odkazujeme na předložku *s*

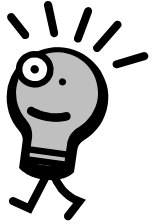

- R1: ***Přišla Petr a Martina*** -- R2: ***Přišel Petr a Martina***

NEBO

- R1: ***Přišla Petr a Martina*** -- R2: ***Přišli Petr a Martina***

Několikanásobný větný člen

- opravujeme a odkazujeme podle smyslu

Mám krásná růži a orchidej.

→ *Mám krásnou růži a orchidej.*

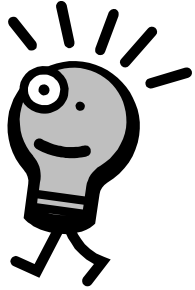
Mám krásná růže a orchideje.

→ *Mám krásné růže a orchideje.*

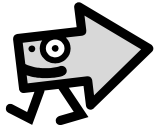
Mám pichlavá růže a orchideje.

→ *Mám pichlavé růže a orchideje.*

- základní předpoklad:
  - správně je člen, který určuje morfologické kategorie spojení (podmět nebo podstatné jméno)
- problémové / kontextově podmíněné struktury
  - *všetchny studentka odešly*
  - kritéria emendace a anotace
    - princip minimální opravy
(oprava by měla být co nejméně náročná)
    - respektování kontextu

- opravujeme tvar řídicího substantiva (včetně tvaru podmětu)

- R1: *bojí se cizích **muže***
-- R2: *bojí se cizích **mužů***
- R1: *dal si jeden **čaje***
-- R2: *dal si jeden **čaj***
- R1: ***Hanky** přišla (celá rozjařená)*
-- R2: ***Hanka** přišla (celá rozjařená)*

- R1: *děvčata spaly*
- R1: *Petr vařím oběd.*
- R1: *Michal budu dělá*
- R1: *zítra budou pršet*

- R1: *máme hezkých psa*
- R1: *dům je velká*
- R1: *čas jsou peníz*

R2: děvčata **spala**

R2: Petr **vaří** oběd.

R2: *Michal bude*_{agr→Michal} **dělat**_{vbx→bude}

R2: *zítra bude*_{agr} **pršet**

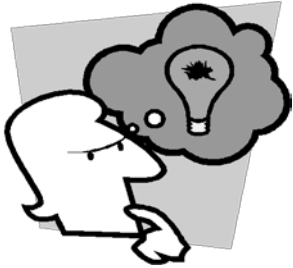
➤ bez odkazu, sloveso *pršet* je bezpodmětové

R2: *máme* **hezkého** psa

R2: dům je **velký**

R2: *Čas* jsou **peníze.**

➤ chyba v čísle, nikoli v pádu; odkazujeme na sloveso jako zdroj shody

- R1: *té věci patřili jim*
- R1: *Petr a Lucie jsou kamarád.*
- R1: *neviděli jste slečna Moniku?*

• R1: *já jsme přišel*

• R1: *přišli pět studentů*

• R1: *přišli pět studenti*

R2: **ty**_{agr→věci} **věci patřily**_{agr→věci} **jim**

R2: *Petr a Lucie jsou kamarádi.*

R2: *neviděli jste slečnu Moniku?*

R2: *já jsem přišel*

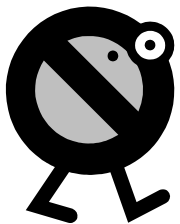
➤ chyby shody ve složených slovesných tvarech opravujeme podle kontextu

R2: **přišlo** pět studentů

R2: **přišlo**_{agr→pět} **pět studentů**_{dep→pět}

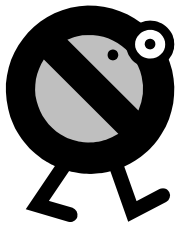
- R1: *byla jsem v hezkého paláce*
- R2: *byla jsem v hezkém*_{sec+agr→paláci} ***paláci***_{dep→v}
  - jde o sekundární chybu (*sec*) související s chybou valenční (*dep*) u výrazu *paláce*

NEPATŘÍ K agr

- R1: *Eva je studentce.*
  - R2: *Eva je studentka.*

  - R1: *Zločinec byl malá postava.*
  - R2: *Zločinec byl malé_{sec+agr→postavy} **postavy**_{dep→byl}*
- chyba ve jmenné části přísudku a substantivum jednoznačně v chybném pádu = dep

NEPATŘÍ K agr

- R1: *do polévky dám červené čočky*
- R2: *do polévky dám **červenou**_{sec+agr→čočku} **čočku**_{use}*
  - neuzuální užití plurálu

X

- R1: *do polévky dám **červená čoček***
- R2: *do polévky dám **červenou**_{agr→čočku} **čočku**_{dep→dám}*

NEPATŘÍ K agr

- *mají tam dobrou **obsluha***
-- *mají tam dobrou **obsluhu**_{dep→mají}*
- *mají tam **dobrá** **obsluha***
-- *mají tam **dobrou**_{agr→obsluhu} **obsluhu**_{dep→mají}*

5.2 CHYBA VE VYJÁDŘENÍ SYNTAKTICKÉ ZÁVISLOSTI

dep

- chyby ve vyjádření syntaktické závislosti ve smyslu větné struktury, včetně chyb v nevalenčních doplněních (nepatří sem chyby typu agr)
  - chyby ve slovesné, substantivní, adjektivní, číslovkové, adverbialní rekcii
  - chyby v předložkové frázi
  - chyby ve vyjádření subjektu, např. záměna slovního druhu (nikoli tedy chyby typu agr)
  - chybném užití slovního druhu v příslovečném určení (např. záměna adverbia za adjektivum)
  - chyby v užití podřadicích spojek

• ODKAZOVÁNÍ U *dep*

- od opravovaného tvaru ke tvaru, který objasňuje důvod opravy
(obvykle od tvaru řízeného k tvaru řídícímu)
- pokud odkazujeme na složený slovesný tvar odkazujeme na jeho plnovýznamovou část

R1: *bude se ho líbit tu knihu*

-- R2: *bude se mu_{dep→líbit} líbit ta_{sec+agr→knih} kniha_{dep→líbit}*

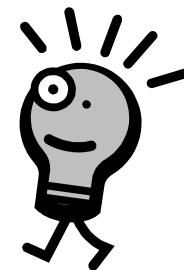
- u verbonominálních predikátů odkazujeme na sponu

R1: *kanceláře je prázdná*

-- R2: *kancelář je prázdná*

- R1: *věřím učitelku*   R2: *věřím učitelce*
- R1: *káva bez mléko*   R2: *káva bez mléka*
- R1: *otázka čas*   R2: *otázka času*
- R1: *Petr čte špatný*   R2: *Petr čte špatně*
- R1: *bojím se jí zavolám*   R2: *bojím se jí zavolat*
- R1: *studenta odešel*   R2: ***student** odešel*
- R1: *doufali ve vítězí*   R2: *doufali ve vítězství*

- R1: *Ondřeje odejít v 5 hodin.*
  - R2: **Ondřej**_{dep→odešel} **odešel**_{agr→Ondřej} v 5 hodin.
    - chyba ve tvaru subjektu i predikátu
- R1: *mám plán **pracuju***
  - R2: *mám plán **pracovat***_{dep→plán}
- R1: *Eva je **studentce**.*
  - R2: *Eva je **studentka**.*
- R1: *Zločinec byl **malá postava**.*
  - R2: *Zločinec byl **malé***_{sec+agr→postavy} **postavy**_{dep→byl}
    - Je-li chyba ve jmenné části přísudku, považujeme ji za chybu ve shodě, kromě případů, kdy jde jednoznačně o substantivum v chybném pádu.

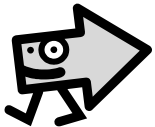
5.2.1 ZPŮSOBY ODKAZOVANÍ U PŘEDLOŽKOVÝCH VAZEB

1. předložka správně, pád chybně

- tvar chybný v kontextu s užitou předložkou

▫ jeden odkaz

- od substantiva v předložkovém pádu k předložce

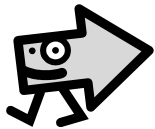
R1: otázka pro *maminka* -- R2: otázka pro *maminku*

R1: dal obraz na *stěna* -- R2: dal obraz na *stěnu*

R1: dal obraz ke *stolem* -- R2: dal obraz ke *stolu*

2. předložka i pád chybně

- dva odkazy
  - od substantiva v předložkovém pádu k předložce
  - od předložky k řídícímu slovesu/substantivu/adjektivu

R1: *myslím o maminka*

-- R2: *myslím na_{dep→myslím} maminku_{dep→na}*

R1: *přišly v hřištěm*

-- R2: *přišly na hřiště*

R1: *jdu do kamarád*

-- R2: *jdu ke kamarádovi*

3. pád dobře v kontextu s předložkou předložka „chybně“ s ohledem na valenci řídicího výrazu

- problém vícevazebných předložek (*myslím na tobě*)
- řešíme vždy jako chybu ve volbě předložky, chybný pád podstatného jména je pak chybou sekundární, následnou
- odkazujeme dvojmo:
  - vedeme odkaz od „správné“ předložky ke slovesu
  - i od „chybné“ podoby substantiva k předložce.

R1: *přišli na hřišti*

-- R2: *přišli na_{dep→přišli} hřiště_{dep+sec→na}*

R1: *pověsil to nad stolem*

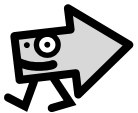
-- R2: *pověsil to nad_{dep→pověsil} stůl_{dep+sec→nad}*

R1: *stará se o našich holčičkách*

-- R2: *stará se o_{dep→stará} naše_{sec+agr→holčičky} holčičky_{sec+dep→o}*

R1: *leží na postelemi* – R2: *leží na_{dep→na} posteli*

R1: *leží na postele* – R2: *leží na_{dep→leží} posteli_{sec+dep→na}*

4. předložka chybí, pád dobře

- pahýl pro předložku (**dep**)
- jeden odkaz na řídicí slovo

R1: *díval se televizi*

-- R2: díval se **na**_{dep→díval} *televizi*

5. předložka chybí, pád chybně

- dva odkazy:
  - od pahýlu pro předložku (**dep**) na řídicí slovo
  - od substantiva v předložkovém pádu na předložku

R1: *díval se televize*

-- R2: *díval se na*_{dep→díval} **televizi**_{dep→na}

6. nadbytečně užitá předložka

- odstraníme předložku, odkážeme od pahýlu (dep) na řídicí slovo

• A. tvar (pád) dobře

- R1: *bojím se od psa* -- R2: *bojím se psa*
  - odstraníme *od* a na pahýlu značujeme chybu dep s odkazem na *bojím*

• B. tvar (pád) chybně i v kontextu s předložkou

- R1: *bojím se před psovi*
-- R2: *bojím se [před_{dep→bojím}] psa_{dep→ bojím}*
  - odstraníme *od* a na pahýlu značujeme chybu dep s odkazem na *bojím*
  - opravíme *psa* a značujeme dep s odkazem na *bojím*

- **C. tvar (pád) správně v kontextu s předložkou, chybně ve vztahu k řídicímu výrazu**

- R1: *bojím se před psem*

- R2: *bojím se [před_{dep→bojím}] psa_{dep+sec→ bojím}*

- odstraníme *od* a na pahýlu značujeme chybu *dep* s odkazem na *bojím*
- opravíme *psa* a značujeme sekundární chybu (*sec*) *dep* s odkazem na *bojím*

5.2.2 OPRAVY VEDLEJŠÍCH VĚT

- chybí spojka

*Rozhodl se **jdeme** do kina.*

- chybí spojka a sloveso je chybně (infinitiv, chybný určitý tvar)

*Řekl mu **nedělat** to.*

*Slyšel Petr **přišla** pozdě.*

- spojka je správně, ale sloveso je chybném tvaru (infinitiv, chybný určitý tvar)

*Řekl mi, **že napsat** dopis.*

*Chtěl, **abych přijdu**.*

- je chybná spojka

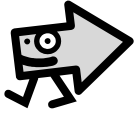
*Půjdu tam, **proto** chci ho vidět.*

- je chybná spojka a chybný tvar slovesa

*Chodím tam, **kdy mít** čas.*

Anotace u chyb ve VV

- Značujeme
  - 1. chybějící a chybně užitá spojky jako `dep` s odkazem na predikát v hlavní větě
  - 2. chybné tvary sloves standardně podle typu chyby jako `agr` , `vbx` nebo `use`

- R1: *rozhodl se jdeme do kina*
-- R2: *rozhodl se, že jdeme do kina*

- R1: *říkala mi **nebýt** spokojená*
-- R2: *říkala mi, že **není** spokojená*

- R1: *rozhodl se **jde** do kina*
-- R2: *rozhodl se **jít** do kina nebo:
rozhodl se, že **půjde** do kina*

R1: řekl mu Petr to **neznat**

– R2: řekl mu, **že**_{dep→řekl} Petr to **nezná**_{agr→Petr}

R1: slyšel Petr **přišla** pozdě

– R2: slyšel, **že**_{dep→slyšel} Petr **přišel**_{agr→Petr} **pozdě**

R1: řekl mi, že **napsat** dopis

-- R2: řekl mi, že **napíše**_{agr} dopis

- není-li kam jednoznačně odkázat, pouze přiřadíme značku a neodkazujeme

- R1: *půjdu tam, proto chce ho vidět*
  - R2: *půjdu tam, protože_{dep→půjdu} ho chci_{agr→chci} vidět*
    - v tomto případě lze odkázat i na shodový slovesný určitý tvar (tj. na vše, co vykazuje shodové kategorie)

- R1: *chodím tam, kdy mít čas*
  - R2: *chodím tam, když_{dep→chodím} mám_{agr→chodím} čas*
    - Dtto

- R1: *přišel jsem Petr odcházíš*
  - R2: *přišel jsem, když_{dep→přišel} Petr odešel_{agr→Petr + use}*

Vztažné věty vedlejší

A. Vztažný výraz chybí

- *Přivedla muže Jana neznala.*

-- *Přivedla muže, **kterého**_{dep→neznala} Jana neznala.*

B. Vztažný výraz chybí a slovesný tvar je chybný

- *Vzal kabát **ležet** na židli.*

-- *Vzal kabát, **který**_{dep->ležel} **ležel**_{agr->který} na židli.*

C. Vztažný výraz je chybný

- *vzal kabát, **kterou** ležel na židli*

-- *Vzal kabát, **který**_{dep->ležet} ležel na židli*

Kondicionálové spojky *aby*, *kdyby*

- R1: *řekl mu nedělat to*
  - R2: *řekl mu, **aby**_{dep→řekl} to nedělal_{vbx→aby}*
    - chybí spojka, sloveso je infinitiv
    - neopravujeme pomocí pavouka
- R1: *řekl Petr přišla včas*
  - R2: *řekl, **aby**_{dep→řekl} Petr přišel_{agr→Petr} včas*
    - chybí spojka, sloveso v chybném určitém tvaru (chyba v rodu)
- R1: *Chtěl, abych přijdu?*
  - R2: *chtěl, abych **přišel**_{vbx→abych}*
    - sloveso v chybném určitém tvaru (ale ve správné osobě a čísle, nejedná se tedy o chybu agr!)

- R1: *Chtěl, abych přijde?*
  - R2: *chtěl, abych přišel* $vb_x \rightarrow abych$
    - řešíme stejně jako předcházející příklad!
    - sloveso v chybném určitém tvaru (chybná osoba a číslo, přesto neznačujeme jako chybu agr)
- R1: *řekl mi aby to nedělat*
  - R2: *řekl mi, abych_{agr} to nedělal* $vb_x \rightarrow abych$
    - spojka chybně, sloveso infinitiv
    - u spojky odkazujeme na odpovídající subjekt, příp. na výraz, který nese shodu, nelze-li, ponecháváme bez odkazu
- R1: *řekl mu aby to neděláš*
  - R2: *řekl mu, abys_{agr} to nedělal* $vb_x \rightarrow abys$
    - řešíme stejně jako předcházející příklad!

NEPATŘÍ K dep

- R1: *stará se o **malých** holčičky*
-- R2: *stará se o **malé**_{agr→holčičky} holčičky*
- R1: *viděl jsem velkou **postele***
-- R2: *viděl jsem velkou **postel**_{agr→velkou}*
- R1: *knihu čte už **dlouze***
-- R2: *knihu čte už **dlouho**_{lex}*

- R1: *nemá rád **třešni***
-- R2: *nemá rád **třešně**_{use}*

- R1: *až mi to **dal**, budu spokojen*
-- R2: *až mi to **dá**_{use}, budu spokojen*

5.3 CHYBA V ANALYTICKÉM SLOVESNÉM TVARU A SLOŽENÝCH PREDIKÁTECH *vbx*

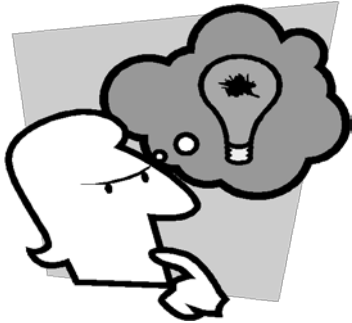
- značuje se ručně jako obecná kategorie
- chyby se týkají
  - analytické morfologie (tj. chyb v préteritu, opisném futuru, kondicionálu, reflexívních slovesech, pasívu)
  - konstrukcí s modálními a fázovými slovesy
  - konstrukcí s verbonominálními predikáty
  - konstrukcí rezultatívních

- R1: *Petr bude dělá*
- R1: *Kdy jsme přišel?*
- R1: *budu napsat*
- R1: *budu napsat*
- R1: *musíš přijdeš*
- R1: *začal pracuje*

- R2: *Petr bude **dělat***
- R2: *Kdy jsme **přišli?***
- R2: ***napíšu***
- R2: *budu **psát***
- R2: *musíš **přijít***
- R2: *začal **pracovat***

- R1: *učit jsem se*
- R1: *učím jsem si*
- R1: *Petr je dělal večeri*

- R1: *zítra bude pršeli*
- R1: *v 5 měla uvařený*
- R1: *zahrada je sousedovi*

R2: ***učil***_{vbx→jsem} *jsem se*

R2: ***učil***_{vbx→jsem} *jsem se*_{rflx→učit}

R2: *Petr dělal večeri*

➤ chyba **vbx** na pahýlu **je**, s odkazem na **dělal**

R2: *zítra bude pršet*

R2: *v 5 měla uvařeno*

R2: *zahrada je souse**da***

- nepatří sem chyby ve shodě finitního tvaru nebo příčestí s podmětem
  - *Petr **budu** dělat*
  - *Petr **přišla** sám*
  - *Kde jste **byli**, děvčata?*

  - R1: *Petr **si budu** učit*
  - -- R2: *Petr **se**_{reflx→učit} **bude**_{agr→Petr} učit*

5.4 CHYBA VE ZVRATNÉM VÝRAZU `rf1x`

- všechny chyby, které obsahují zvratný výraz
- obvykle odkazujeme na sloveso, k němuž výraz patří

R1: *smála si* -- R2: *smála se*

R1: *troufl se přijít* -- R2: *troufl si přijít*

R1: *narodila jsem v Petrohradu*

-- R2: *narodila jsem se v Petrohradu*

R1: *dívá na televizi*

-- R2: *dívá se na televizi*

Typické příklady:

- Chybějící, přebývající nebo zaměněné částice *se*, *si*:
  - v reflexivech tantum
  - v deagentivních konstrukcích
  - v pasivu

! Jde-li **zároveň** o jinou chybu, označí se rflx automaticky

➤ chyby ve valenci

Test: pokud lze **se** nebo **si** nahradit za **sebe** nebo **sobě**

- R1: *umyla si celá* -- R2: *umyla se_{dep→umyla} celá*
- R1: *čistil jsem se zuby* -- R2: *čistil jsem si_{dep→čistil} zuby*

Také chybějící nebo přebývající reflexivum:

- R1: *táta myje se nádobí* -- R2: *táta myje nádobí*
- R1: *čistím zuby* -- R2: *čistím si_{dep→čistím} zuby*

Jde-li **zároveň** o jinou chybu, označí se rflx automaticky

➤ chyby v referenci zájmen

- R1: *Tomáš stojí před jeho dům*

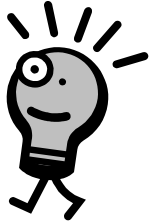
- R2: *Tomáš stojí před **svým*** ref→Tomáš **domem** dep→před
(z kontextu vyplývá, že dům je Tomášův)

zájmeno 3. osoby místo zvratného označujeme jako chybu ref

- R1: *dívám se na mě*

- R2: dívám se na sebe rflx

zájmeno 1. nebo 2. osoby místo zvratného označujeme jako chybu rflx

- R1: *dívám se na mě*

- R2: dívám se na sebe_{reflx} → *dívám*

- R1: *dívám se na mně*

- R2: dívám se na_{dep} → *dívám* **sebe**_{dep/sec} → *na*

➤ chyby ve shodě

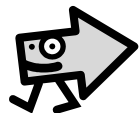
- R1: *Petr stojí před její dům*

- R2: *Petr stojí před*_{dep→stojí} **svým**_{ref→Petr + agr→dům + sec} **domem**_{dep→před + sec}

(z kontextu vyplývá, že dům je Petrův)

5.5 CHYBA V NEGACI neg

- na R1 jen jako chyba v hranici slova (wbdPre)
- na R2 ostatní případy, včetně záporové shody

- R0: *on je ne velký* -- R1: *on je ne velký* -- R2: *on není velký*
- R0: *pujdu neráno* -- R1: *půjdu ne ráno* -- R2: *nepůjdu ráno*
- R1: *půjdu ne do školy* -- R2: *nepůjdu do školy*
- R1: *mám žádný čas* -- R2: *nemám žádný čas*
- R1: *žádný to ví* -- R2: *žádný to neví*
- R1: *máma ani táta kouří* -- R2: *máma ani táta nekouří*

5.6 PŘEBYTEČNÉ A CHYBĚJÍCÍ VÝRAZY

- Interpunkce bez značky, tedy i bez pahýlu
- Jinak se značí podle typu **dep**, **vb~~x~~** nebo **lex**
- U typu **dep** a **vb~~x~~** pokud možno s odkazem
- R1: *Petr vstává v 6 hodin.*
***On** nesnídá, protože **on** nemá hlad.*
- R2: *Petr vstává v 6 hodin.*
Nesnídá, protože nemá hlad.

- R1: *Já jsem je viděl je.*

-- R2: *Já jsem je viděl.*

- R1: *To je moje kamarádka Iva.*

Kamarádce koupil jsem jí zmrzlinu.

-- R2: *To je moje kamarádka Iva.*

[*Kamarádce*]_{dep→koupil} *Koupil jsem jí zmrzlinu.*

• R1: *Znal jsem.*

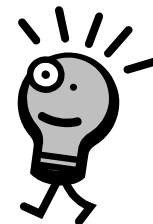
-- R2: *Znal jsem **ji*** _{dep} -> znal•

• R1: *Kluci **jsou** běhali.*

-- R2: *Kluci [**jsou**]* _{vbx} -> běhali ***běhali.***

5.8 AUTO: CHYBNÝ SLOVOSLED wo

- vhodné opravovat až po všech ostatních opravách
- zaměřit se primárně na gramatický slovosled (tj. opravu chybného postavení příklonek, předložek, kvantifikátorů, adverbii, shodných a neshodných přívlastků, doplňků)
- nepřičítáme žádný chybový kód!

Principy pro opravu slovosledu

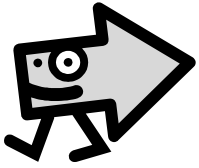
- co nejbliže originálu
  - co nejméně zasahovat do původního slovosledu
  - co nejméně měnit počet slov ve větě
  - pokud to lze, preferovat bezpříznakový slovosled
- pokud jde o aktuální členění, opravu ve slovosledu neprovádíme
  - *Ty pracuješ v Praze? To každý den dojíždíš?*
– *Já v Praze už pět let **bydlím!***

Principy pro opravu slovosledu

- preferovat přesun závislých větných členů před řídicími
- lze přesouvat spojitě posloupnosti slov

R1: ***Že Petr přišel pozdě, řekl mi.***

-- R2: ***Řekl mi, že Petr přišel pozdě.***

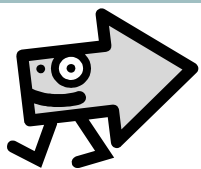

- R1: *mají **hezký velmi** dům*
-- R2: *mají **velmi hezký** dům*
- R1: *je to rychlé auto **hodně*** -- R2: *je to **hodně** rychlé auto*
- R1: *koupil jsem **auto nové*** -- R2: *koupil jsem **nové auto***
- R1: *bál jsem se, že **jí se** nebude líbit Praha*
R2: *bál jsem se, že **se jí** nebude líbit Praha*
- R1: *to by velmi vadilo **mi*** -- R2: *to by **mi** velmi vadilo*

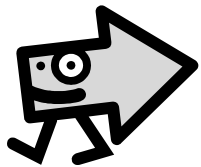
5.9 CHYBA V LEXIKU A FRAZEOLOGII lex

- chyby ve významu, stylu, kolokabilitě, užití slova nebo konstrukcí

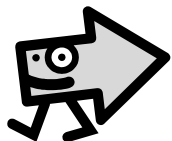
- R1: ..., **proto** to by mi velmi vadilo.
-- R2: ..., **protože** to by mi velmi vadilo
- R1: *bydlíme v domě i nebydlíme v bytě*
-- R2: *bydlíme v domě **a** nebydlíme v bytě*
- R1: *potřebuju koupit **housenky***
-- R2: *potřebuju koupit **housky***
- R1: **až** jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo
-- R2: **když** jsem udělal zkoušku, šel jsem na pivo

- R1: *jdu po schodech **nahoře***
-- R2: *jdu po schodech **nahoru***

- R1: *čtu **dlouze***
-- R2: *čtu **dlouho***

- R1: *jsem **ruská***
-- R2: *jsem **Ruska***

5.10 CHYBA VE VÝZNAMOVÉM UŽITÍ GRAMATICKÉ KATEGORIE use

- nevhodné užití hodnoty nějaké morfologické kategorie:
číslo, čas, vid, stupeň, vokalizace předložek

- neuzuální užití singuláru či plurálu
  - R1: nemá rád *třešni* -- R2: nemá rád *třešně*
  - R1: ráda se dívá na *film* -- R2: ráda se dívá na *filmy*

- chybné použití času
  - R1: *včera bude sněžit* -- R2: *včera sněžilo*
- chybné užití vidu
  - R1: *celý večer uvařím večeři* -- R2: *celý večer budu vařit večeři*
- nevhodně užitý komparativ nebo superlativ
  - R1: *ten dům je nejvíc hezký* -- R2: *ten dům je nejhezčí*
  - R1: *mnohem dobrý* -- R2: *mnohem lepší*
- vokalizace předložek
  - R1: *v vodě*-- R2: *ve vodě*
  - R1: *ve lese*-- R2: *v lese*

5.11 CHYBA V ZÁJMENNÉM ODKAZU `ref`

- Chyby tohoto typu mohou obsahovat odkaz na slovo, s nímž se chybný tvar (chybné tvary) má shodovat, a to v rodě, čísle, osobě (nikoli v pádě!).
- Odkaz může vést i ke slovu, jež se nachází v jiné (nejčastěji bezprostředně předchozí) větě, než kde se nachází chybný tvar.
- Tento kód chyby se může vyskytovat v kombinaci s jinou chybou.

- R1: *paní, **jenž** jsem se ptal, mi to ho moc neřekl.*
 -- R2: *paní, **jíž** jsem se zeptal, ...*
- R1: *dal jsem to jemu i **jejího** bratrovi*
 -- R2: *dal jsem to jemu i **jeho**_{ref→jemu + agr→bratrovi} bratrovi*
 (dvě chyby na jednom slově)
- R1: *Lidé podle **té** žijou*
 -- R2: *Lidé podle **ní** žijou*_{ref + lex}

NEPATŘÍ k *ref*:

- užití zájmena první nebo druhé osoby místo zájmena zvratného, takové chyby označujeme jen jako *reflx*
- R1: *dívám se na **moje** auto*
-- R2: *dívám se na **svoje** auto*
- R1: *dívám se na **mě***
-- R2: *dívám se na **sebe**_{*reflx*}*
- R1: *dívám se na **mně***
-- R2: *dívám se na **sebe**_{*dep→na + reflx→dívám*}*

5.12 SEKUNDÁRNÍ CHYBA sec

- chyba, která vznikla teprve v důsledku jiné opravy, tzv. „zavlečená chyba“
- kód přidáváme jako doplňkový ke kódu, který signalizuje charakter chyby (např. `sec+agr`)

- R1: *Dívá se na americkém filmu*

-- R2: *Dívá se na*_{dep→dívá} **americký**_{sec+agr→film+} **film**_{dep→na}

- **americkém** je správně vůči **filmu** (lokál sg)
  - **filmu** je třeba opravit na **film**
  - pak je nutné provést i opravu shodného přívlastku
- R1: *Jdu na večeři na restauraci*
- R2: *Jdu na večeři* **do**_{dep →večeři} **restaurace**_{dep+sec →do}

• R1: *mají tam **dobrá** **obsluha***

-- R2: *mají tam **dobrou**_{agr+sec→obsluhu} **obsluhu**_{dep→mají}*

5.13 *STYLOVĚ NEVHODNÝ VÝRAZ* `styl`

- obvykle jako doplňkový ke kódu, který signalizuje charakter chyby (např. `lex + stylOther`)
- nedostatky v rejstříku; obecněčeské, knižní, nářeční výrazy

5.13.1 *OBECNĚČESKÝ VÝRAZ* stylColl

- kolokviální výraz
- doplňková klasifikace na obou rovinách
- R0: *to byl hezkej den*
  - R1: *to byl hezký_{incorInfl+stylColl} den*
- R1: *viděli jsme hezký holky*
  - R2: *viděli jsme hezké_{agr→holky+stylColl} holky*

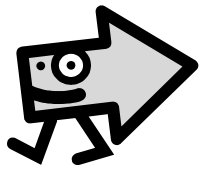
5.13.2 JINÝ STYLOVĚ NEVHODNÝ VÝRAZ `stylOther`

- také jako doplňková klasifikace chyby
- knižní, nářeční, slangový výraz ap.
- hyperkorekce: *s kamarádami*
  - R1: *rozbil se mi **hadr***
    - R2: *rozbil se mi **harddisk*** (současně jako lex)
  - R0: *pláči nad **vejdělkem***
    - R1: ***pláči** nad **výdělkem***_{incorStem+stylOther}
    - R2: ***pláču***_{stylOther} *nad výdělkem*
  - R1: *když je mi smutno, piju kafe a **pláči***
    - R2: *když je mi smutno, piju kafe a **pláču***_{stylOther}

Pod tento typ chyby NEPATŘÍ:

- R0: *my **by** jsme rádi přišli*
-- R1: *my **bychom** rádi přišli*

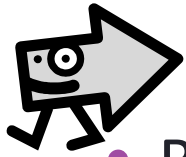

- R0: *oslavim*
R1: *oslavím*_{incorInfl+stylColl}
- R0: *vod okna*
R1: *od*_{stylColl} *okna*
- R0: *vona bula učitelka*
R1: *ona*_{stylColl} *byla*_{stylOther} *učitelka*
- Na morfému/lexému, ne na úseku

5.14 ROZVRÁCENÁ KONSTRUKCE `disr`

- Může se týkat celých odstavců, vět, částí vět.
- V případě zcela nesrozumitelné konstrukce je možné:
  - **Vůbec neemendovat na R2:** konstrukci převedeme na R1, zasažené části spojíme do polovičního pavouka a přiřadíme kód `disr`.
  - **Interpretovat.** V tom případě se jedná o naprostou interpretaci. Uděláme celého pavouka, přiřadíme na kód `disr` a na R2 uvedeme vlastní interpretaci.

- R0: *mám rád na skvělé hráju na kitáru*
R1: *mám rád **skvělé hraju na kytar***
- R0: *kratka jakost vyborné ženy, které musíš dat pozornost*
R1: ***krátká jakost** výborné ženy, které musíš dát pozornost*
- R0: *zkušební důvtip muže te řídit*
R1: ***zkušební důvtip může tě řídit***
- R0: *mám rád packu s víčkem*
R1: *mám rád **packu s víčkem***
R2: *mám rád **placku s vajíčkem***

5.15 PROBLÉMOVÁ CHYBA `problem`

- Tímto kódem označujeme případy, kdy si určením chyby nejsme jisti. Vždy jako doplňující kód.